

KVALITETSRAPPORT 2023 BOENDE FÖR ENSAMKOMMANDE BARN OCH UNGA

NAF-2023-00318

2024-01-22

[Författare]

Sammanfattning

Under december 2023 och januari 2024 har en kvalitetsuppföljning av boende för ensamkommande barn och unga i Nacka kommun genomförts. Samtliga nio befintliga anordnare av boende, avseende ensamkommande barn och unga, har följts upp. Detta har skett dels genom en uppföljning riktad direkt till boendeaktörerna, dels av en uppföljning, en nöjdhetsenkät riktad till ensamkommande barn och unga i Nacka.

Kvalitetsgranskningen av de externa aktörerna av boende för Nacka kommuns ensamkommande barn och unga är central i det övergripande kvalitetsarbetet och ett redskap för kommunen att säkerställa och följa upp kvaliteten utifrån rådande lagkrav och föreskrifter. Den sammantagna bedömningen är att en majoritet arbetar utifrån avtal, rådande lagkrav och föreskrifter som Nacka kommun ställer som krav på sina anordnare av boenden för ensamkommande barn och unga.

Gällande uppföljningen av målgruppen ensamkommande barn och unga, bör det nämnas att enbart fem svar inkommit, vilket påverkar huruvida resultatet kan bedömas och även jämföras med tidigare år. Mot bakgrund av det finns ändå anledning att ta vara på den återkoppling som finns och använda deras synpunkter för att säkerställa kvalitet och vidareutveckla verksamheten. En majoritet av ungdomarna anger att de ser en bra framtid för sig och att de är nöjda med hur de tagits emot och fått stöd av Sverige och Nacka kommun. Det finns områden i enkäten som tyder på en negativ trend kommunen behöver se över för att skapa en bättre situation för de ensamkommande ungdomarna för att ge de så bra förutsättningar som möjligt inför fortsatta studier, ett självständigt liv och framtida egen försörjning.

Innehållsförteckning

1.	Inledning	3
1.1.	Kvalitetsuppföljning.....	4
1.1.1.	Genomförande och urval av kvalitetsuppföljning.....	4
1.1.2.	Placeringsformer för barn och unga.....	6
1.2.	Målgruppen	7
2.	Uppföljning av anordnare.....	9
3.	Uppföljning av ensamkommande barn och ungas uppfattning.....	10
3.1.	Nöjdhetsuppföljning 2023	10
3.1.1.	Upplevd nöjdhet	11
3.1.2.	Värdegrundsarbete.....	11
3.1.3.	Boende.....	12
3.1.4.	Hälsa.....	13
3.2.	Vägen mot etablering och ett självständigt liv.....	13
3.2.1.	Framtid.....	14
3.2.2.	Indikatorer – vägen till ett självständigt liv	14
3.2.3.	Studier.....	15
3.2.4.	Fritid och vänner	16
4.	Kommunikation mellan anordnare, handläggare och barn/ungdom..	16
5.	Sammanfattande bedömning.....	17
6.	Bilagor	19

I. Inledning

Ensamkommande barn definieras utifrån FN:s barnkonvention som barn under 18 år som är skilda från sina föräldrar eller vårdnadshavare före eller efter ankomsten till Sverige. Asylsökande ensamkommande barns rättigheter utgår från att särskild hänsyn tas till barnets bästa, att barnets asylskäl prövas särskilt och att barnet har rätt till en god man. Med begreppet unga avses personer som fyllt 18 men inte 21 år. Denna rapport inkluderar både ensamkommande barn och unga.

Migrationsverket anvisar asylsökande ensamkommande barn till landets samtliga kommuner. Kommunerna ansvarar för mottagandet av ensamkommande barn och ungdomar. Ansvaret gäller både asylsökande barn samt barn och unga som har fått uppehållstillstånd. En lagändring trädde i kraft den 1 juli 2022 som innebär att Migrationsverket även får anvisa personer som beviljats tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet till en kommun som ska ordna boendet.

Antalet ensamkommande barn som söker asyl i Sverige har minskat sedan år 2015. År 2015 ansökte drygt 35 000 ensamkommande barn om asyl i Sverige och under år 2019 minskade antalet till under 1000 individer. Möjligheten att söka asyl har begränsats ytterligare på grund av coronapandemin och under 2020 ansökte 500 ensamkommande barn om asyl i Sverige. 2021 minskade antalet ensamkommande barn och unga ytterligare. Sedan 2022 har, som en konsekvens av Rysslands invasion av Ukraina, fler barn sökt skydd i Sverige därifrån. Dessa barn och unga ensamkommande har inte sällan haft närstående eller anhöriga i Sverige vilket ofta resulterat i familjehemsplaceringar i så kallade nätverkshem. Siffrorna ovan är från Kunskapscentrum för ensamkommande barns slutrapport¹.

Inom ramen för det så kallade Massflyktsdirektivet (förklaring nedan) var det 145 ensamkommande barn och unga från Ukraina som fick tillfälligt skydd i Sverige under 2023. Se bifogad tabell nedan². Enligt Migrationsverkets statistik³ kom ett ensamkommande ukrainskt barn som asylsökande till Sverige under år 2023. Siffran för antal ukrainska barn i familj som ansökte om asyl under 2023 var 70. Under 2023 var det totalt 339 ensamkommande barn som var förstagångs-asylsökande i Sverige, oaktat medborgarskap.

Massflyktsdirektivet, eller direktiv 2001/55/EG, är ett europeiskt direktiv som reglerar miniminormer för att ge tillfälligt skydd vid massiv tillströmning av fördrivna personer till en eller flera medlemsstater inom Europeiska unionen. Direktivet innebär att personer som flytt från Ukraina får ett tillfälligt uppehållstillstånd i Sverige, förutsatt att vissa krav är uppfyllda. Tillståndet ger vuxna rätt att arbeta och barn att gå i skola i Sverige, men innebär inte att man blir folkbokförd i Sverige.

¹ Slutrapport från Kunskapscentrum för ensamkommande barn (socialstyrelsen.se) Artikelnummer 2021-2-7239

² Migrationsverket. Ensamkommande barn från Ukraina enl. Massflyktsdirektivet (längst ner på sidan i egen tabell) [Avgjorda asylärenden 2023.xlsx \(live.com\)](#)

³ Migrationsverket. [Inkomna ansökningar om asyl och skydd enligt massflyktsdirektivet 2023.](#)

Massflyktsdirektivet

Medborgarskap	Bifall	Avslag	Övriga	Totalt	Bifallsandel,
RYSSLAND	3	0	0	3	100%
UKRAINA	145	0	2	147	99%
Totalt	148	0	2	150	99%

Beslut kring insats för boende och eventuellt kompletterande insatser görs utifrån individuella behov och förutsättningar efter utredning av socialsekreterare i Nacka kommun och uppföljningen på individnivå sker inom nämnden Arbete och försörjning. Nämnden ansvarar även för kvalitetsuppföljningen av respektive boende. För mer information om uppdrag och placeringsformer som åligger de externa leverantörerna, de så kallade anordnarna av boende, se avsnitt 1.3.

1.1. Kvalitetsuppföljning

Enligt 3 kap. 3 § socialtjänstlagen, SoL ska kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. Verksamheter inom socialtjänstens verksamheter ska tillämpa ett ledningssystem för det systematiska kvalitetsarbetet enligt Socialstyrelsens allmänna råd och föreskrifter (SOSFS 2011:9).

Kvalitetsuppföljningen syftar ytterst till att följa upp hur det systematiska kvalitetsarbetet hos anordnare når upp till nationella och kommunala mål. Det övergripande syftet med uppdraget är att säkerställa att barn och unga som placeras utanför det egna hemmet alltid ska garanteras trygghet, säkerhet och en i övrigt god vård.

Genom identifiering av förbättringsområden syftar även uppföljningen till att öka måluppfyllelsen. Även krav i lagstiftning, föreskrifter och avtal som avser det specifika uppföljningsområdet, följs upp genom att Nacka kommun genomför regelbunden tillsyn för att säkerställa kvalitet och systematisk uppföljning.

1.1.1. Genomförande och urval av kvalitetsuppföljning

Kvalitetsuppföljningen omfattar utförarnas boendeinsatser relaterat till ställda nationella krav, samt avtalskrav. Samtliga anordnare följs upp kopplat till de tillsynskrav som Nacka kommun har i relation till verksamhetens anordnare och det systematiska kvalitetsarbetet, bland annat genom en enkät till utförarna med redovisat resultat i bilaga 1 *Enkät riktad till anordnare – boende EKB 2023*.

Resultaten av anordnarnas kvalitetsarbete kan delvis även mätas genom den enkät som skickas till de ensamkommande barnen och ungdomarna (bilaga 2 *Nöjdhetsuppföljning Ensamkommande barn och unga 2023*). Utfall och resultat analyseras och identifiering av styrkor och förbättringsområden görs.

Verksamhets- och kvalitetsuppföljningen omfattar följande områden:

- Ställda krav i lagar och föreskrifter
- Politiska beslut och krav i gällande ramavtal
- Eventuella avvikelser
- Förbättringsarbete

- Uppföljning av anordnare och deras verksamhetsarbete under året genom enkätundersökning/Checklista bilaga 1.
- Värdegrundsmätning och förutsättningar för etablering och självständigt liv (utifrån tillhörande resultat av barn- och ungdomsenkäten bilaga 2).
- Granskning och inspektion av tillsynsmyndigheten Inspektionen för vård och omsorg, IVO.

Årets kvalitetsuppföljning innefattar alla anordnare som varit aktuella under 2023, totalt nio aktörer. Samtliga av dessa har granskats utifrån uppsatta krav och lagefterlevnad med återrapportering av väsentliga delar av uppföljningen i den så kallade Checklistan (enkätundersökning) vilken återfinns i sin helhet i Bilaga 1. Uppföljningen av aktörerna görs dels genom samtal med ansvariga för boendet med anledning av att förtydliga vikten av att inkomma med svar på den obligatoriska enkäten, dels i uppföljningen av resultatet av enkäten.

I dialog med IVO, Inspektionen för vård och omsorg, har sökning gjorts på samtliga nio boendeanordnare nedan. Syftet är att uppmärksamma eventuella avvikelser, klagomål eller andra tillsynsärenden som gjorts av IVO under året. Inga tillsynsärenden hittades på Villa Victoria Behandlingscenter och heller inte på Deltagruppens jour- och familjehem. Övriga sju aktörer har haft tillsyn av IVO under 2023. En aktör har haft en genomförd frekvenstillsyn och ett beslut med brister men avslutad. En aktör hade ett ärende med tillfredsställande utredning efter komplettering och övriga aktörer utan anmärkningar eller brister.

Aktuella boendeanordnare är antingen ramavtalade eller direktupphandlade boenden och innefattar placeringsformerna konsulentstödda familjehem, hem för vård eller boende (HVB samt stödboenden inklusive träningslägenheter). Antalet placeringar angivna i tabellen nedan innefattar samtliga anordnare som haft minst en placering vid något tillfälle under 2023.

Följande boendeanordnare omfattas av 2023 års kvalitetsuppföljning för ensamkommande barn och unga.

Aktör	Typ av boende	Antal placeringar 2023
Caleo omsorg	Stödboende/träningslägenhet	2
Deltagruppen	Stödboende	1
Victoria behandlingscenter	Familjehem	1
Svenska familjehem	Familjehem	1
Framsteget behandlingshem	HVB	1
Solå ungdomscenter	Stödboende/träningslägenhet	2
Magelungen utveckling	Stödboende/träningslägenhet	1
Pär Sonesson	Jourhem	1
Familjeenheten	Familjehem	1

Under 2023 har sammanlagt 27 ensamkommande barn och unga förekommit i insatser i Nacka kommun. Sju barn/unga har bott i ett stödboende/träningslägenhet, två inom HBV eller SIS, fem bodde sig i jourhem, sex bodde sig i familjehem och totalt femton i så kallade nätverkshem⁴. En individ var registrerad som avviken men kvar i systemen enligt gängse rutin.

De så kallade nätverkshemmen är inte aktuella för uppföljning och heller inte de placeringar som görs inom ramen för Nacka kommuns egen familjehemsverksamhet. Dessa boenden och placeringar följs i stället upp inom ramen för Socialnämnden. Detta då denna uppföljning endast ska säkerställa kvalitet hos externa leverantörer. Uppföljning av nätverkshem och kommunens egna familjehem genomförs av socialnämnden. Externa leverantörer av boenden med placeringar aktuella för uppföljning innefattar således nio boenden och 11 placeringar under 2023.

Vid placering i Nacka kommun utreds barnets/den unges behov av socialsekreterare med särskild kompetens av barnutredningar. Kommunen ansvarar för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet har rätt till enligt socialtjänstlagen. Kommunen beviljar insats och väljer då en lämplig boendeform utifrån barnets/den ungas behov, ålder och självständighetsgrad. Kommunen placerar ensamkommande barn och unga i jourhem, familjehem, stödboende eller träningslägenhet. Placeringsformen stödboende och träningslägenhet är som regel aktuell för ensamkommande unga över 18 år som bedöms vara tillräckligt mogna och självständiga för denna boendeform.

Utöver ett tryggt och säkert boende har boendena uppdraget att stötta de ensamkommande barnen/unga i sin etablering i Nacka och Sverige genom att förbereda den unga för ett självständigt boende och ett vuxenliv.

1.1.2. Placeringsformer för barn och unga

Nedan framgår vilka olika placeringsformer som erbjuds för ensamkommande barn och unga.

- **Konsulentstöd jour- eller familjehemsverksamhet** är anordnare som tillhandahåller platser i enskilt hem som kan ta emot barn och unga för kortare eller längre tid. Med konsulent avses en person som är anställd för att ge utbildning, stöd och handledning till privata jour- eller familjehem. Enligt lag ska jourhemmet ha ett aktuellt godkännande av en socialnämnd (eller motsvarande nämnd) samt ett tillstånd via Inspektionen för vård och omsorg, IVO.
- **Jour- och familjehem i kommunal regi** är familjer som i eget hem tar emot barn och unga för kortare eller längre tid. Dessa familjer är rekryterade, utredda och direkt ersatta av Nacka kommun. De erhåller stöd och utbildning av kommunens egna familjehemssekreterare. – Hem

⁴ Socialstyrelsen. [Att vara nätverkshem \(socialstyrelsen.se\)](https://www.socialstyrelsen.se/att-vara-netverkshem)

för vård eller boende (HVB) kan vara ett lämpligt boende för unga med ett större behov av stöd, tillsyn, social träning och struktur. Ungdomarnas tillvaro struktureras med skola, arbete och fritid. Inriktningen är tryggt och säkert boende under en övergångsperiod. Tillstånd från IVO krävs.

- **Stödboende** är ett eget boende med individanpassat stöd och passar unga som är relativt självständiga, men som är i behov av visst stöd under en begränsad tid. Stödboende bedrivs ofta i en sammanhållen lokal. Det kan fungera som utslussning efter vistelse på HVB eller institutionsboende. Tillstånd från IVO krävs.
- **Träningslägenhet** är en form av stödboende för unga vuxna som fyllt 18 år och som bedöms vara i visst behov av stöd för att inom kort klara ett eget boende. I undantagsfall kan denna boendeform även vara aktuell för ungdomar 16–17 år med en mycket hög nivå av mognad och ansvarstagande samt ett starkt socialt nätverk. Målet är att den unge ska utvecklas till en självständig individ som klarar att sköta ett boende på egen hand både ekonomiskt, praktiskt och socialt. Placerad ungdom har en kontaktperson, vilken arbetar stödjande för att stärka ungdomen utifrån ett etableringsfokus. Insatsen ska stärka ungdomen att hitta sina styrkor och drivkrafter för att på sikt ska kunna och leva ett självständigt liv.
- **Nätverkshem** är ett familjehem som består av en eller flera släktingar eller andra närstående. Merparten av barnen som kommer ensam från Ukraina har denna boendeform. Denna placering och boendeform är inte aktuell för kvalitetsuppföljning av boende EKB.

1.2. Målgruppen

Ensamkommande barn och unga är inte någon homogen grupp. De har olika förutsättningar, förmågor och styrkor och upplever olika typer av svårigheter och utmaningar. Deras behov kan se mycket olika ut. Därför är det viktigt att de som möter och arbetar med ensamkommande barn och unga uppmärksammar både utsatthet, styrkor och förmågor som finns hos varje barn/ungdom.

I rapporten 294/2018 från Statens beredning för medicinsk och social utvärdering har ensamkommande barn och unga uppgivit att vägledning, stöd och kontinuitet är betydelsefulla faktorer för deras integrering, hälsa och funktionsförmåga. Även möjlighet till inflytande och självständighet i relation till vuxna är viktigt, liksom inflytande i boendet och tillgång till skola och fritidsaktiviteter.

Nacka kommuns kvalitetsuppföljning omfattar ovanstående faktorer genom att på olika sätt följa upp anordnares arbetssätt för anpassade insatser utifrån de individuella behoven, insatser för stärkande av individens förmågor och självständighet samt barnens och de ungas inflytande, skolgång och fritidsaktiviteter.

I denna uppföljning för år 2023 ges en uppdaterad bild av målgruppen genom en sammanställning av kön- och åldersfördelning samt asylstatus och boendeform i nedanstående tabell 1 och 2. Andelen unga vuxna är den största gruppen och ställer höga krav på anordnare att arbeta med uppdraget att även stötta de unga till egen försörjning och ett självständigt liv. Ett fortsatt fokus på etablering och utveckling av arbetssätt bedöms därför vara av vikt för både kommun och anordnare samt andra centrala aktörer i samhället och kring den unga.

Tabell 1 Ensamkommande barn och unga – kön och ålder och antal per boendeform Nacka kommun, 2023

Ålder	Totalt antal individer 2023	Flickor	Pojkar	Stödboende/ träninglägenhet	HVB och SIS	Totalt Jourhem	Totalt familjehem	Totalt nätverkshem
19-21	6	1	5	5	1			
16-18	16	3	13			1	6	8
13-15	2	2	0					2
05.-12	3	2	1					3
	27	8	18	5	1	1	6	13

Antalet placeringar av ensamkommande barn och unga har minskat för varje år sedan 2018. I augusti 2022 ansvarade Nacka kommun för totalt 27 ensamkommande barn och unga i jämförelse med 2021 då siffran var 40. För 2023 är det fortsatt totalt 27 ensamkommande barn och unga (varav 1 avvek utan att vara placerad, därav 26 redovisade placeringar).

Tabell 2 Ensamkommande barn och unga – kön och ålder och antal per boendeform Nacka kommun, 2023

Totalt antal barn/unga	5-11 år	12-15 år	16-18 år	19-20 år
Totalt: 27	3	2	16	6

Boendeform	Jourhem	Familjehem	HVB	Stödboende	Nätverkshem
Totalt: 26	1	6	1	6	12

Två individer har fått permanent uppehållstillstånd (PUT) under 2023. Det är en stadig minskning från tidigare år. 2022 fick fem barn/unga PUT, och under 2021 fick 22 barn/unga PUT. Sju individer har fått tillfälligt uppehållstillstånd. Andel som ingick i massflyktsdirektivet i Nacka kommun var sex individer.

Tabell 3 Ensamkommande barn och unga asylstatus Nacka kommun, 2023

PUT	TUT	Massflykt	Asyl
2	7	6	1

2. Uppföljning av anordnare

I årets enkät ombads utförarna att besvara ett antal påstående med svarsalternativen ”ja”, ”nej”, eller ”ej relevant”. Respondenterna fick även möjlighet att kommentera sina svar med fritext i en kommentarruta. De allra flesta frågor har besvarats jakande av respondenterna, det vill säga att de lever upp till efterfrågad standard och rutiner enligt avtal och nationella krav. Ett antal frågor har besvarats med alternativet ”ej relevant”. Vid en enkätfråga har anordnaren svarat alternativet ”nej”. Detta gäller påståendet om att tolk ombesörjs, bekostas och anlitas av anordnaren vid behov.

Vid alla nekande svar och de svar där respondenten besvarat frågan som ej relevant, kontaktar kommunen anordnaren och ber om förtydligande. I vissa fall har frågan uppfattats fel och svaret kan rättas till och i andra fall förtydligas det angivna svaret.

Det enda nekande svaret förtydligades med att tolk skulle ombesörjas av kommunen och inte ligga på anordnaren. Det ärendet kommer att hanteras skyndsamt för att stämma av det avtal som finns mellan anordnaren och kommunen. Ytterligare en anordnare hade angivit att frågan med tolk ej var relevant och här inkom anordnaren med ett tillfredsställande förtydligande som inte behöver följas upp.

Vad gäller brandskydd så är det en anordnare som svarat ”ej relevant” på frågan om brandsäkerhetsutbildning. Detta till skillnad från förra årets uppföljning då samtliga anordnare hade vidtagit åtgärder från tidigare års brister, och därmed svarade ja på att brandutbildningsplan och brandsäkerhet följdes upp. Den anordnare som svarat ”ej relevant” i 2023 års uppföljning kommenterade svaret enligt följande:

Vi driver jour- och familjehemsverksamhet, alla familjer som samarbetar med oss tar del av vår rutin och ansvarig konsulent säkerställer att familjer följer upp kravet kring brandsäkerhet.

Samma aktör har även angett ”ej relevant” på frågan om att ändamålsenliga lokaler finns, och efter uppföljning inkom ett förtydligande där anordnaren beskriver att de har familjer som anlitas som jour- eller familjehem, varpå frågan om ändamålsenliga lokaler hos anordnaren bedöms som ”ej relevant”. Även detta svar kommer att följas upp.

Enkätresultaten återfinns i slutet av dokumentet och i sin helhet i Bilaga 2.

3. Uppföljning av ensamkommande barn och ungas uppfattning

Nedan redovisas den enkätundersökning som genomförts med ensamkommande barn och unga i Nacka kommun. Resultaten delas upp efter kategorierna nöjdhet, framtid, boende, studier, fritid och vänner samt hälsa. Enkäten skickas till ensamkommande ungdomar från 16 år och uppåt.

Enkätfrågorna och svarsskalan skiljer sig från föregående års uppföljning. Det är därför inte möjligt att göra en direkt jämförelse av enkätresultatet från uppföljningsrapporten 2022 och tidigare år.

Tidigare har resultatet från enkäten brutits ned på kön, boendeform och ålder. I år kan dessvärre inte dessa siffror redovisas, eftersom det är så få personer i urvalet. Påpekas bör dock att resultaten/utfallet i nöjdhetsuppföljningen går i linje med den bedömning som gjorts utifrån socialsekreterarnas kontakt och uppföljning av anordnares arbetssätt, bemötande, främjande av trygghet och motverkande av diskriminering hos kommunens anordnare.

3.1. Nöjdhetsuppföljning 2023

Nacka kommun har, i samband med denna liksom tidigare kvalitetsuppföljningar, genomfört en enkätundersökning för att mäta ensamkommande barns och ungas nöjdhet med sin situation och sitt boende. Undersökningen genomfördes i december 2023 och januari 2024 i form av en webbenkät. Inbjudan skickades via sms, följt av tre påminnelser via sms samt en samtalspåminnelse. Respondenterna fick svara genom en femgradig skala som illustrerades med hjälp av så kallade smileys.

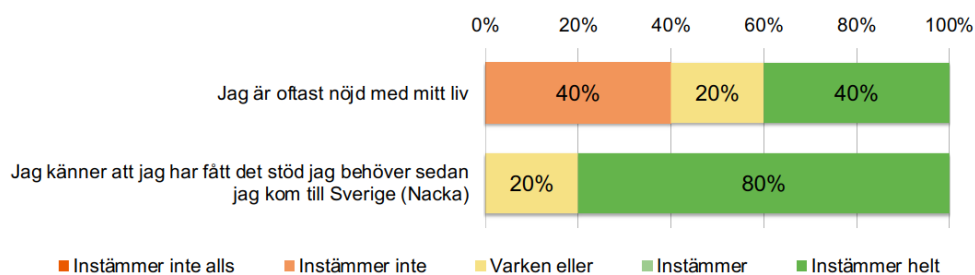
Enkäten sändes till totalt 14 individer i åldrarna 16 år och äldre, varav fem av ungdomarna besvarade enkäten. Förra årets uppföljning skickades enbart ut till nio ensamkommande barn eller unga, varav sju besvarade enkäten. Svarsfrekvensen för i år är därmed lägre än förra året. Av anonymitetsskäl kan inte individernas svar redovisas per anordnare, eftersom så pass få svar inkommit. Svarsunderlaget utifrån boendeform blir även det för begränsat för att kunna sammanställas. Det är även viktigt att poängtera att inga givna slutsatser går att

dra utifrån enkätresultaten, eftersom det handlar om så få respondenter. Sammanställningen av svaren ska betraktas med detta i åtanke.

Övergripande har frågan om ungdomen har fått det stöd som hen behöver sedan ankomsten till Sverige (Nacka), fått det mest positiva resultatet med 80 procent som svarat att de instämmer helt, 3.1.1 nedan. Påståendet kring nöjdhet över den ungas boende har fått sämst resultat, där har 40 procent svarat att de inte alls instämmer.

3.1.1. Upplevd nöjdhet

Nedan presenteras enkätresultaten på temat nöjdhet.

På frågan gällande att vara nöjd med sitt liv framgår lika många negativa svar som positiva (40 procent respektive 40 procent. 20 procent anger alternativet ”varken eller”. Det finns inget motsvarande påstående från föregående år, vilket gör resultatet svårt att jämföra. Det är dock möjligt att konstatera att det inte är ett övervägande positivt resultat.

En majoritet av de ensamkommande barnen/unga upplever däremot att de verkligen har fått det stöd de behöver sedan de kom till Sverige (Nacka). 80 procent anger att de instämmer helt med påståendet.

3.1.2. Värdegrundsarbete

Värdegrunden speglar kommunens tro att människor kan och vill själva, att de fattar rationella beslut utifrån en kunskap om sin situation och sina behov.

Resultaten från nöjdhetenkäten hos ungdomarna relaterar till anordnarnas resultat och effekt av deras värdegrundsarbete och insatser samt måluppfyllelse av nationell lagstiftning och kommunalt beslutade mål.

Diskrimineringslagen

1 § Denna lag har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Lag (2014:958).

Nacka kommuns värdegrund/vision – öppenhet och mångfald

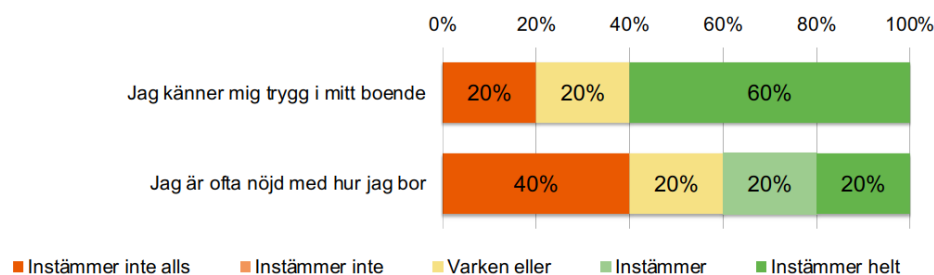
Öppenhet är ett förhållningssätt som leder till mångfald. Innebörden av öppenhet

och mångfald utvecklas i de politiska partiprogrammen, i de kommunala verksamheterna, i olika privata företags verksamhetsplaner och i enskilda människors handlande.

Tidigare uppföljningar har visat att anordnarnas arbete med värdegrund och diskrimineringsfrågor omfattar såväl personal som boenden och de placerade barnen/ungdomarna. Det som skiljer sig mellan anordnare är främst hur personalen utbildas och fortbildas i dessa frågor samt omfattningen av det förebyggande arbetet och det systematiska kvalitetsarbetet inom området. I nöjdhetSUPPÖLJNINGEN har en fråga ställts som handlar om den upplevda tryggheten i boendet vilken knyter an till värdegrundsarbetet. De sammanställda resultaten visas nedan, 3.2.1.

3.1.3. Boende

Nedan presenteras enkätresultaten på temat boende.

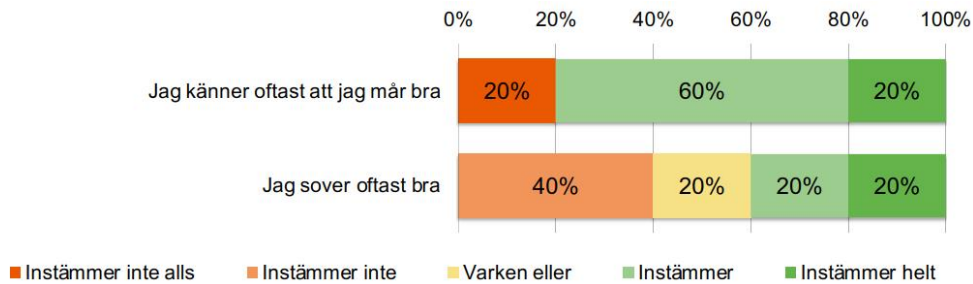

60 procent av de ensamkommande ungdomarna känner sig trygga i sitt boende. 20 procent instämmer däremot inte alls med påståendet. Detta är en förändring från föregående år, då samma fråga ställdes (dock med en annan svarsskala). I föregående års enkät uppgav 71 procent att de kände sig trygga i sitt boende, och 29 procent angav ”varken eller”. Ingen gav uttryck för att påståendet inte stämde alls, vilket tyder på en negativ utveckling. Från det att Nacka kommun startade mätningarna 2017 var det 21 procent som kände sig trygga i jämförelse med de senaste årens positiva trend men årets resultat bryter av den positiva trenden, speciellt vad gäller de 20 procent som inte alls känner sig trygga i sitt boende. Som beskrivits inledningsvis behöver skillnaden i antal respondenter i år i jämförelse med tidigare år tas i beaktning när siffrorna ställs mot varandra men varje individ räknas och att känna sig trygg i sitt boende är en förutsättning för upplevt välmående, en fungerande skola och en tillit till samhället.

Gällande påståendet om att ofta vara nöjd med sitt boende, angav lika många att de instämde med påståendet, som att de inte alls instämde. 20 procent instämde och 20 procent instämde helt och hela 40 procent angav att de ofta inte alls var nöjda med boendet.

3.1.4. Hälsa

Nedan presenteras enkätresultaten på temat hälsa.

De flesta av de ensamkommande barnen eller unga anger att de oftast mår bra (60 procent instämmer och 20 procent instämmer helt). Det är en mycket glädjande hög siffra på 80 procent. Men likväl är det några individer, 20 procent, som anger att de inte alls instämmer med påståendet vilket tyder på att dessa ungdomar inte mår bra. Vid närmare eftertanke är det inte alls konstigt att ungdomar, utsatta för stora prövningar och ensamkommande till Sverige, upplever att de inte mår bra, allt som oftast. Sammantaget är det en positiv siffra.

Gällande påståendet ”jag sover oftast bra” anger 40 procent att de instämmer med påståendet, medan 40 procent anger att de inte instämmer.

3.2. Vägen mot etablering och ett självständigt liv

I detta avsnitt redovisas anordnares förmåga att skapa förutsättningar för att främja barnets/den unges självständighet och etablering i Nacka och Sverige. Målområdet omfattar framför allt ensamkommande unga vuxna, över 18 år, och i särskilda fall ungdomar under 18 år med hög nivå av självständighet och ansvarstagande. Flera anordnare har placeringar av barn i yngre åldrar än 18 och därmed skiljer sig uppdragen åt, såsom redovisats i tidigare avsnitt. Fokus för yngre barn är på en fungerande familjesituation och trygg uppväxt. Samtliga anordnare omfattas dock av de aktiviteter och insatser som är kopplade till slutmålet för samtliga anordnare, att förbereda barnet/den unge för ett självständigt liv och etablering i samhället.

Socialtjänstlagen

1 kap. Socialtjänstens mål
1 § Samhällets socialtjänst ska på demokratins och solidaritetens grund främja människornas

- ekonomiska och sociala trygghet,
- jämlikhet i levnadsvillkor,
- aktiva deltagande i samhällslivet.

Socialtjänsten ska under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser.
Verksamheten ska bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet.

Bästa utveckling för alla

Fokusområde
Egen försörjning är en vinst för alla. Kommunen skapar förutsättningar till arbete, studier och eget företagande genom arbetsmarknads- och utbildningsinsatser.

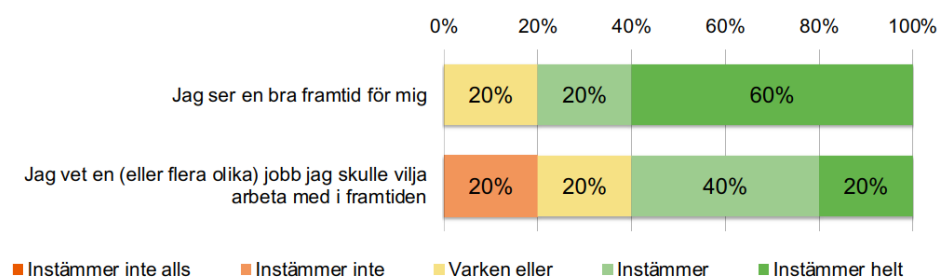
I Nacka kommun görs flertalet kvalitetsuppföljningar inom olika områden för att säkrakvaliteten hos de anordnare och anordnare av tjänster som rör, i detta fall, ensamkommande barn och unga. Ett av de viktiga områden som följs upp är förutsättningar för barn/unga att etablera sig i det svenska samhället och nå ett självständigt liv och så småningom egen försörjning. Den progression som sker under den tid där Nacka kommun är ansvarig för barnet/ungdomen är central i arbetet för att på bästa sätt bidra till de förutsättningar som krävs för att nå goda slutresultat.

En av indikatorerna för mätningen avser skolgång, fritid, planering och kontakt med arbetslivet. Uppgifterna är inhämtade från familjehemsvården i Nacka kommun. Det sammanställda resultatet presenteras nedan i tabell 3.

Alla ungdomar har ett uppdrag och en planering framåt, framför allt de ungdomar som är något äldre och närmar sig avslut på grund av uppnådd ålder. I enkäten som skickas till de unga ställs frågan ifall de ser en bra framtid framför sig och utfallet i år är mycket positivt med 80 procent som anser att de ser en bra framtid för sig, enligt 3.2.1 nedan.

3.2.1. Framtid

Nedan presenteras enkätresultaten på temat framtid.

Gällande att veta vilket/vilka jobb de skulle vilja arbeta med i framtiden är det en majoritet som vet ett eller flera jobb. Det är däremot 20 procent som inte instämmer i påståendet och därmed inte riktigt vet något arbete de skulle vilja ha i dagsläget. Analysen av de negativa svaren skulle kunna handla om att det saknas förebilder och att det finns behov av att främja ökat samarbete med arbetslivet och bjuda in till dialog och samtal samt eventuell prao och feriejobbsmöjlighet (som i år haft en motsatt nedåtgående trend som förklaras vidare nedan 3.2.2).

3.2.2. Indikatorer – vägen till ett självständigt liv

Statistiken för resultaten kring skolgång i yrkes- eller högskoleförberedande gymnasieprogram finns inte med i årets uppföljning och mätning samt uppföljning av statistik behöver synliggöras bättre i alla, för ungdomen, relevanta enheter i kommunen. Med det sagt bör aktuell statistik tas fram och en djupare

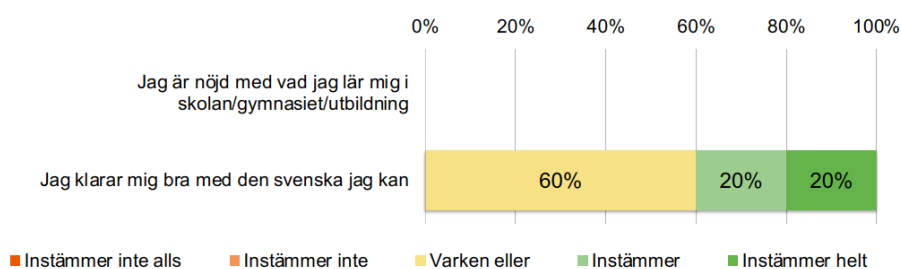
analys av resultatet genomförs då yrkes- och högskoleförberedande studier är ett viktigt led i strävan efter självständighet och etablering i samhället.

Vidare sker uppföljning av ungdomarnas möjlighet till feriearbete inom ramen för Nacka kommuns feriejobbsverksamhet. Av de ensamkommande ungdomar som sökte feriejobb sommaren 2023, erbjöds en ungdom plats i jämförelse med föregående år då samtliga ensamkommande erbjöds ett feriejobb och alla tackade också ja. I år tackade den ungdom som erbjöds feriejobb nej. Den jämförande siffran mot föregående år blir därmed 0 procent av de ensamkommande ungdomarna som hade feriejobb sommaren 2023 i jämförelse 100 procent deltagande under 2022.

En förklaring till resultatet skulle kunna vara att ungdomarna har extrajobb vid sidan av studierna och har därmed ordnat eget jobb under sommaren. Men troligen finns fler förklaringar som behöver analyseras vidare tillsammans med ansvariga handläggare på Barn- och familjeenheten. Feriejobbet pågår under tre veckor och är förlagt till någon av de kommunala verksamheterna i kommunen.

3.2.3. Studier

Nedan presenteras enkätresultaten på temat studier.

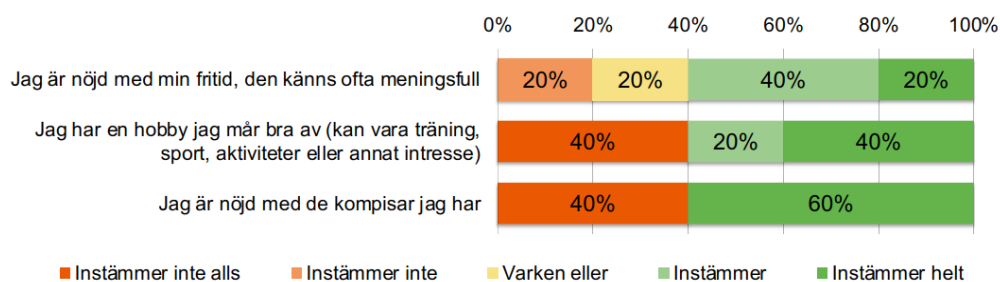
Att de ensamkommande barnen eller unga klarar sig bra med de kunskaper i svenska de besitter har i stor utsträckning besvarats med alternativet ”varken eller”, andelen 60 procent. 40 procent anger att de instämmer med påståendet medan 20 procent instämmer och 20 procent instämmer helt.

Ett liknande påstående ställdes föregående år; ”jag kan tala, läsa och skriva svenska tillräckligt bra för att klara min vardag”. 43 procent angav då att de var mycket nöjda gällande påståendet. Det kan ses som ett likvärdigt resultat jämfört med 2023 års enkät.

Inga svar har redovisats på frågan ”Jag är nöjd med vad jag lär mig i skolan/ gymnasiet/utbildning”. Enkätfabriken som har genomfört enkätundersökningen, se även bilaga 2, förklarade att det var fyra svar som inkommit och att fem svar är minimum för att kunna redovisa ett resultat i enkäten. Därav finns inte några siffror redovisade på den frågan.

3.2.4. Fritid och vänner

Fritidsaktiviteter är en viktig del i barnens/de ungas liv och påverkar både psykisk och fysisk hälsa och välmående. De sammanhang och nätverk med människor som finns inom ramen för aktiviteten spelar en viktig roll och kan öppna dörrar för de ensamkommande barnens/de ungas väg mot ett självständigt liv och egen försörjning. För att få en bättre uppfattning om ungdomen har en ”aktiv” fritid, har frågan om hobby lagts till. Frågeställningen kopplat till nöjdhet med kompisar relaterar till fritiden och är ett värdefullt mått på välmående. Nedan presenteras enkätresultaten på temat fritid och vänner.

En majoritet av respondenterna, 60 procent, anger att de är nöjda med sin fritid som ofta känns meningsfull. Tjugo procent anger att de inte är nöjda med sin fritid och instämmer inte i att den känns meningsfull. I jämförelse med föregående års kvalitetsuppföljning svarade 71 procent positivt på frågan. Det en minskning med cirka 10 procent. Då svarade heller ingen att de inte instämde i påståendet. Det är en som sagts tidigare väldigt svårt att dra några direkta slutsatser eftersom det rör sig om så pass få barn/ungdomar som svarat på enkäten. Oavsett antalet svar behöver Nacka kommun säkerställa så att alla ensamkommande barn och ungdomar har samma förutsättningar som andra har till fritidsaktiviteter och sammanhang utanför hemmet.

Vidare anger 60 procent att de har en hobby de mår bra av (20 procent instämmer och 40 procent instämmer helt). Fyrtio procent anger att de inte instämmer alls med påståendet.

Gällande att vara nöjd med sina kompisar anger 60 procent att de instämmer helt medan 40 procent svarar att de inte instämmer alls.

4. Kommunikation mellan anordnare, handläggare och barn/ungdom

Nämnden för arbete och försörjning ansvarar för Nacka kommuns mottagande av ensamkommande barn och unga. Uppföljning av och beslut i individärenden är delegerat till nämnden för arbete och försörjnings utskott. Handläggning av ensamkommande barn och unga är sedan 2022 operativt överflyttad till Barn och familjeenheten inom den sociala omsorgsprocessen.

Ansvarig verksamhet på Barn och familjeenheten är Familjehemsvården. Arbetsgruppen består av barnsekreterare, fem familjehemssekreterare samt en psykolog och en specialpedagog som arbetar med Skolfam. Gruppen arbetar dels med barn som är placerade i familjehem, dels med rekrytering, utbildning och stöd till kommunens egna familjehem och dels med ensamkommande barn och unga.

Skolfam är en förebyggande arbetsmodell för att stärka skolresultat för barn (inte specifikt ensamkommande, utan alla barn i familjehem) i familjehem. Forskning visar att dessa barn löper högre risk än andra att inte klara skolan. Det leder i sin tur till ökade risker för olika former av utanförskap som ung vuxen. Med goda skolresultat kan riskerna halveras.

Utifrån samtal med ansvariga för familjehemsvården vid Nacka kommun lyfts det fram att arbetet under 2023 har inriktats mot att utveckla en ökad stabilitet för ungdomarna gällande kontakten med socialtjänsten och därmed även stärkt kontakten med utförarna av boende.

Ärendeprocessen och samarbetet gällande jourhem har inte förändrats från föregående år. Flertalet av de barn som anvisats under 2023 har placerats i nätverkshem och de flesta jourhem har övergått till att bli familjehem.

5. Sammanfattande bedömning

Den sammantagna bedömningen är att en majoritet arbetar utifrån avtal, rådande lagkrav och föreskrifter som Nacka kommun ställer som krav på sina anordnare av boenden för ensamkommande barn och unga. Enkäten är obligatorisk att fylla i och svaren garanterar efterlevnad av uppställda krav. Se bilaga 1 sist i kvalitetsrapporten. Bedömningen grundar sig på de fulltaliga jakande svaren som inkommit på den obligatoriska enkäten, ”Checklistan”. För att säkerställa att eventuellt bedömda kvalitetsbrister inte påverkar de ungas etableringsprocess genomförs också regelbundna individuella bedömningar av ansvarig socialsekreterare i varje enskilt ärende.

Efterlevnaden av nationella och kommunala krav och mål bedöms vara tillgodosedda. Nacka kommuns anordnare arbetar på ett flexibelt och individanpassat sätt. Samtliga granskade anordnare rapporterar att de arbetar efter de lagkrav och föreskrifter som Nacka kommun ställer som krav på sina anordnare av boenden för ensamkommande barn och unga.

Anordnarnas främsta prioritering är den verksamhet som direkt relaterar till barnet eller ungdomens mående, hälsa, skolgång och personliga utveckling samt att i dialog med socialsekreterare medverka till uppföljning. Utifrån anordnarnas rapportering/Checklistan i kvalitetsuppföljningen 2023 är bedömningen att samtliga anordnare intygar att de har efterfrågade underlag som stärker och säkerställer att verksamheten bedrivs utifrån gällande lagar och föreskrifter.

Utifrån svaren i checklistan finns några punkter som behöver följas upp ytterligare. Detta för att säkerställa lagefterlevnad och adekvat kunskap om ansvar kring bland annat frågan om tolk ombesörjes vid behov samt frågan om ändamålsenliga lokaler.

I utdragen från Inspektionen för Vård och Omsorg, IVO, finns en anordnare som har haft ett ärende, en frekvenstillsyn med brister, men ärendet är avslutat. Ärendet är noterat och integrerat i den kontinuerliga uppföljningen av placering av ensamkommande barn och unga, inom ramen för Socialnämndens arbete. Hos övriga anordnare finns inga nämnvärda anmärkningar hos IVO

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, SBU, har i sin genomlysning⁵ av befintlig forskning kring målgruppen ensamkommande barn/unga har funnit sju avgörande områden som påverkar integrering, hälsa och välbefinnande samt förutsättningar för en bra framtid. Ett av dessa områden handlar om ensamkommande barns och ungas erfarenheter av trauma och förlust, i kombination med osäkerhet om framtiden, som innebär en brist på grundläggande trygghet, kontroll och säkerhet. Det präglar starkt tillvaron och påverkar välbefinnandet och förmågan att hantera sin vardag och sina svårigheter samt att kunna se en framtid. Utifrån ovanstående beskrivning förtydligas betydelsen av uppföljning av kvalitet hos Nacka kommuns anordnare och vikten av att tillhandahålla ett tryggt och säkert boende enligt uppdraget, för att skapa de bästa förutsättningar för dessa barn/unga som möjligt.

Vad gäller nöjdhetsuppföljningen behöver det svaga svarsunderlaget nämnas. Fem inkomna svar är ett minimum för att få ut en enkät. En låg svarsfrekvens på 36 procent behöver tas i beaktning vid jämförelse och tolkning av svaren. Ett särskilt intressant resultat att belysa var de 80 procent som anger att de har fått det stöd de behövde sedan de kom till Sverige och Nacka kommun. Det är en ny fråga i årets enkät och en viktig signal om att mottagandet fungerar. Ingen upplevde att påståendet inte stämde.

Ytterligare värt att belysa är att 80 procent ser en bra framtid för sig, vilket är en ökning från föregående år med nio procent. Samtidigt är frågan om huruvida ungdomen är nöjd med sitt liv delad i två helt skilda svar där 40 procent oftast är helt nöjda och 40 procent inte alls nöjda.

Den upplevda tryggheten i boendet ligger i år på 60 procent vilket är en betydligt lägre siffra än vid 2022 års uppföljning. Dessutom svarar 20 procent att de inte alls instämmer. Återigen är det viktigt att nämna att den låga svarsfrekvensen gör att jämförelser mot föregående år är svåra att göra. Nämnden behöver dock följa upp och säkerställa tryggheten på boendena i alla avseenden. Föregående år var det inget barn/ungdom som angav det lägsta värdet för trygghet i boendet.

⁵ [Stöd till ensamkommande barn och unga – effekter, erfarenheter och upplevelser \(sbu.se\)](https://www.sbu.se/om-sbu/studier/2022/stod-til-ensamkommande-barn-och-unga-effekter-erfarenheter-och-upplevelser)

Ett annat område som SBU ovan lyfter fram i rapporten är vikten av stödjande relationer och tillgång till skola och aktiviteter. Specifikt fritidsaktiviteter beskrivs som viktiga för att må bra, för att bygga sociala relationer och återskapa mening i tillvaron. I årets enkät kring upplevd nöjdhet kopplat till fritidsaktiviteter var 60 procent nöjda, vilket är en liten minskning från föregående års 71 procent nöjda och ingen svarade att de inte var nöjda med sin fritid. I år var 20 procent inte alls nöjda. Det är en nedåtgående trend som behöver brytas.

En ny fråga i årets enkät var om de unga är nöjda med de kompisar de har och här svarade 60 procent att de var helt nöjda medan 40 procent inte alls var nöjda. Fritid och kompisar är viktiga pusselbitar i ungdomens liv och de går hand i hand. Flertalet är nöjda med sin fritid men det framkom att 40 procent inte hade någon hobby och där skulle insatser möjligen även kunna bidra till kompisskapande.

I år uppger inget barn/ungdom att de inte har tillräckliga färdigheter i svenska språket, vilket är positivt. Likt föregående år anser 40 procent (föregående år var det 43 procent) att de har tillräckliga kunskaper i svenska men hela 60 procent svarade att de ”varken eller” klarade sig bra med den svenskan de kunde. Det kan tolkas som att det inte är en relevant fråga för de unga. En annan tolkning kan också vara att de klarar sig lika bra med engelska vilket är ett språk som t ex de ukrainska ungdomarna har med sig goda kunskaper i.

I år var det en ensamkommande ungdom som blev erbjuden feriejobb i jämförelse med föregående år då samtliga ensamkommande ungdomar erbjöds feriejobb och alla tackade ja. En möjlig förklaring är att ungdomarna har extrajobb vid sidan av studierna och att de därmed har ordnat sommar/feriejobb själva.

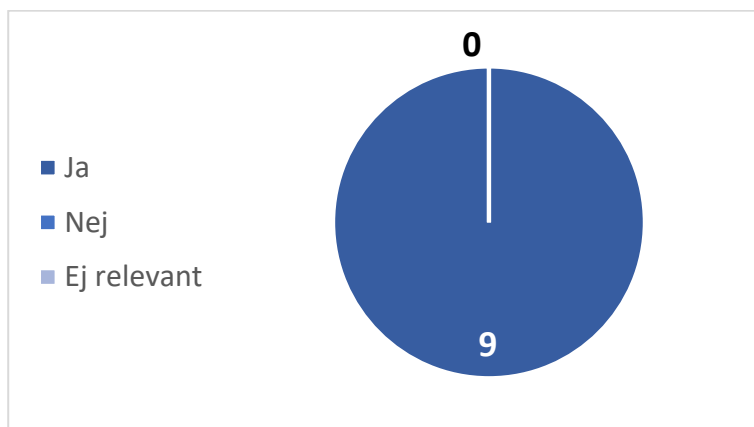
6. Bilagor

Bilaga 1: Enkät riktad till utförarna

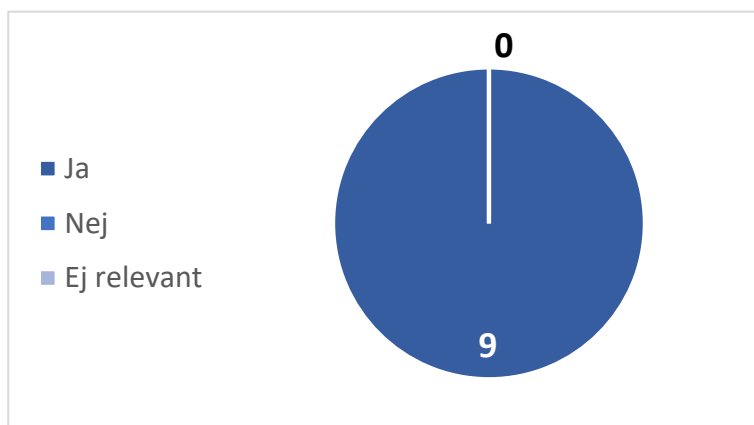
Enkät gällande boende för ensamkommande barn och unga i Nacka kommun (checklista)

Antal respondenter: 9 (samtliga anordnare i denna uppföljning)

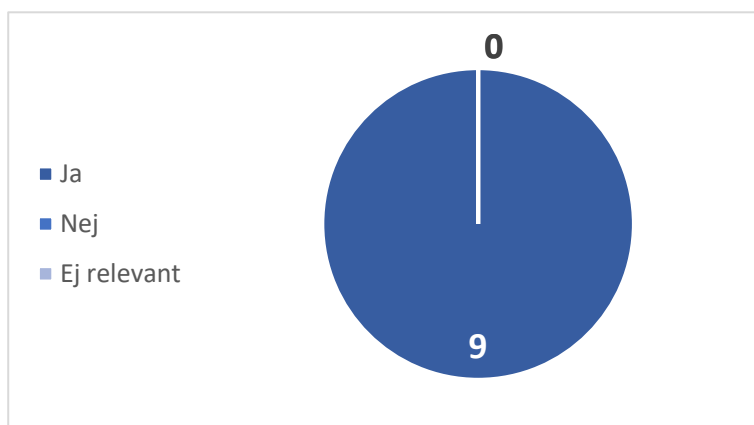
Fråga 1: Anordnaren innehar av Bolagsverket utfärdat registreringsbevis samt är godkänd för F-skatt

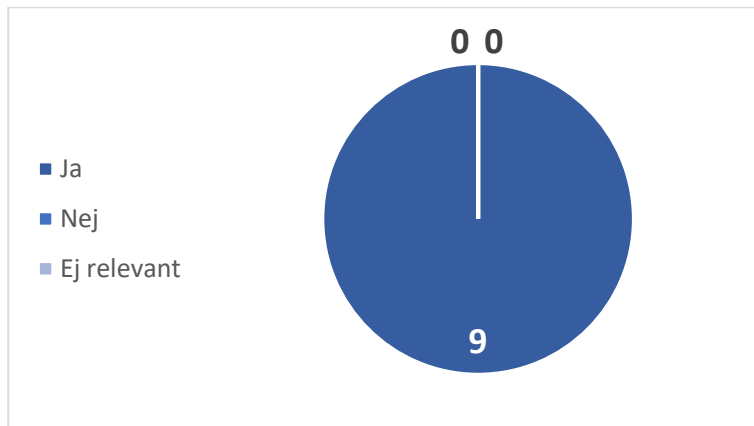
Fråga 2: Anordnaren har ekonomisk kapacitet, utdrag från Upplýsningscentralen (UC)

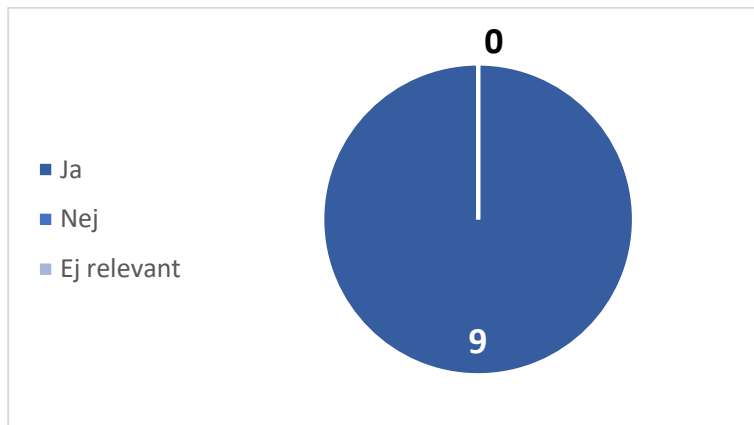
Fråga 3: Anordnaren har ansvarsförsäkring som säkerställer att kunden och kommunen hålls skadeslös för skada orsakad genom fel eller försummelse av personal anställd hos anordnaren.

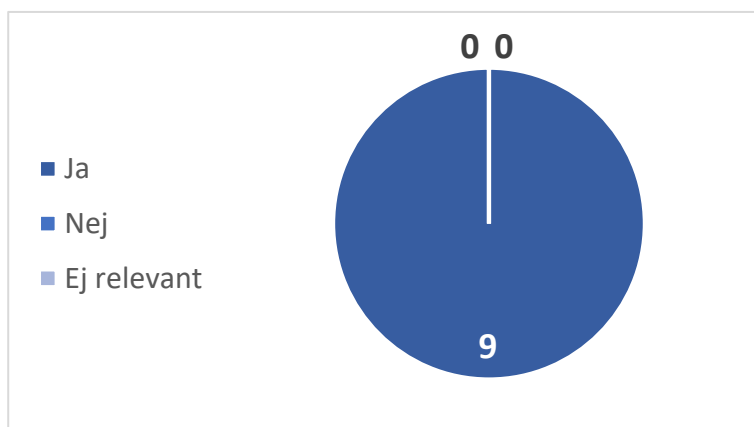
Fråga 4: Anordnaren innehar utdrag från belastningsregistret

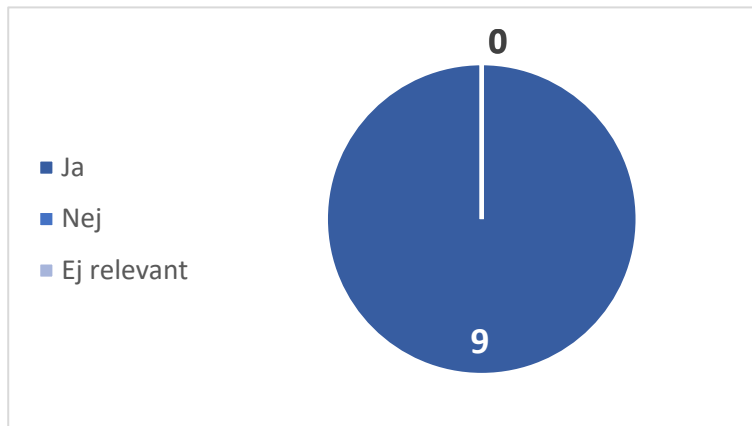
Fråga 5: Anordnaren har erforderliga tillstånd för verksamheten

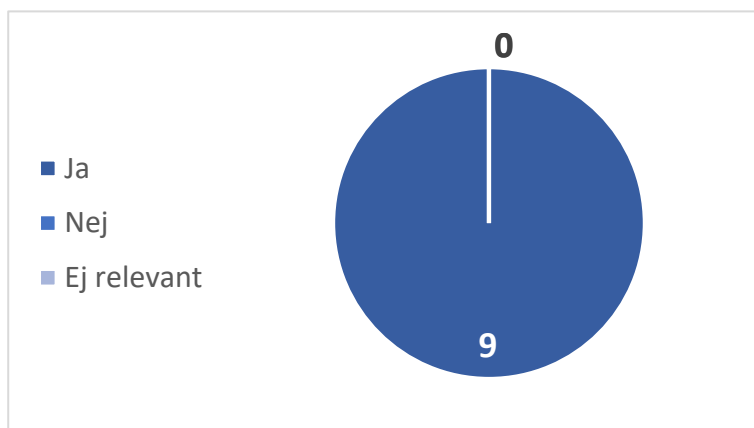
Fråga 6: Anordnaren och all personal iakttar och har rutiner för sekretess och efterlevnad av dataskyddsförordningen-GDPR

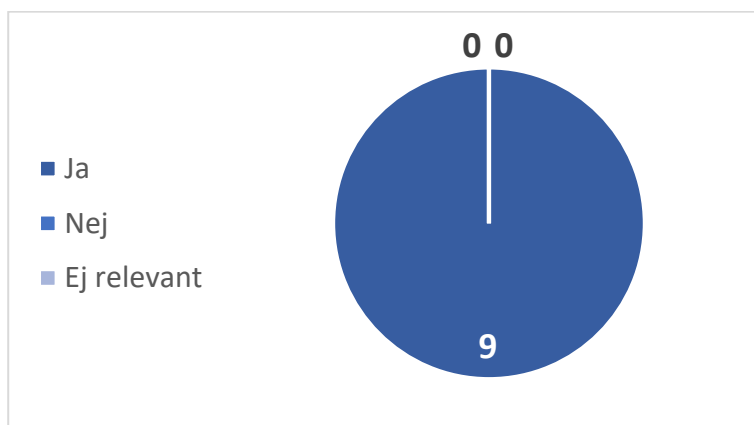
Fråga 7: Anordnaren har en rutin för Lex Sarah hantering

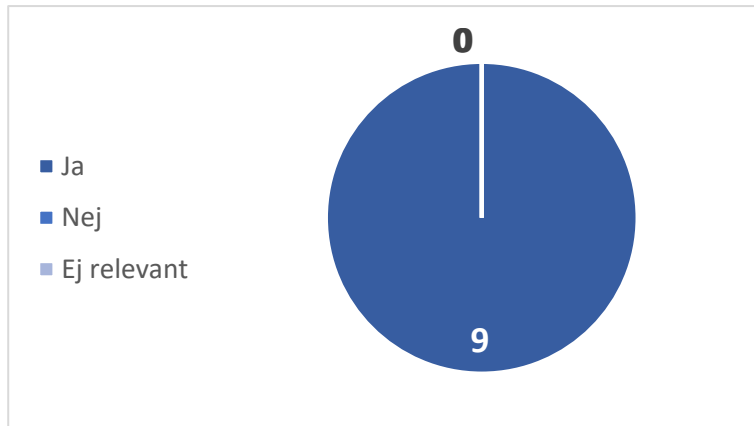
Fråga 8: Anordnaren har adekvat kompetens för att utöva ledning över och utföra daglig verksamhet

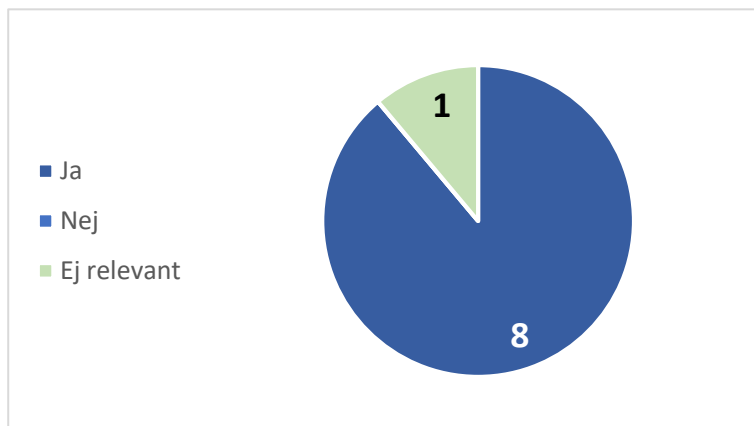
Fråga 9: Verksamhetens personal arbetar i enlighet med processerna och rutinerna som ingår i ledningssystemet

Fråga 10: Riskanalys tillämpas av anordnaren för att identifiera och undanröja händelser som kan innebära brister i verksamhetens kvalitet

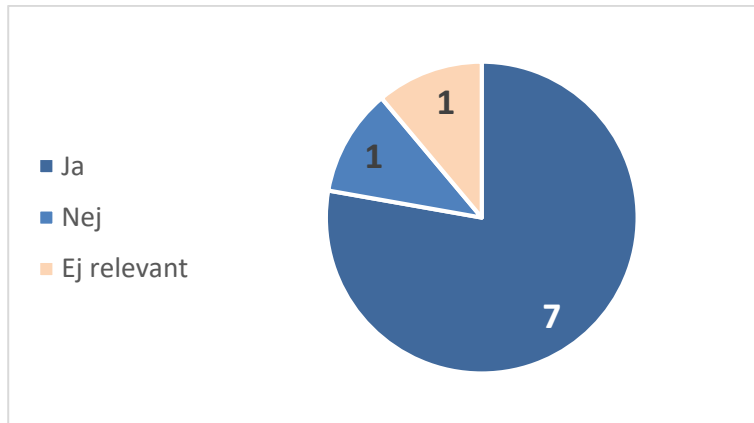
Fråga 11: Anordnaren har redovisning i händelse av tillsyn av Inspektionen för vård och omsorg, IVO

Kommentar (1)

- Ej relevant: *Vi har inte haft någon tillsyn från IVO*

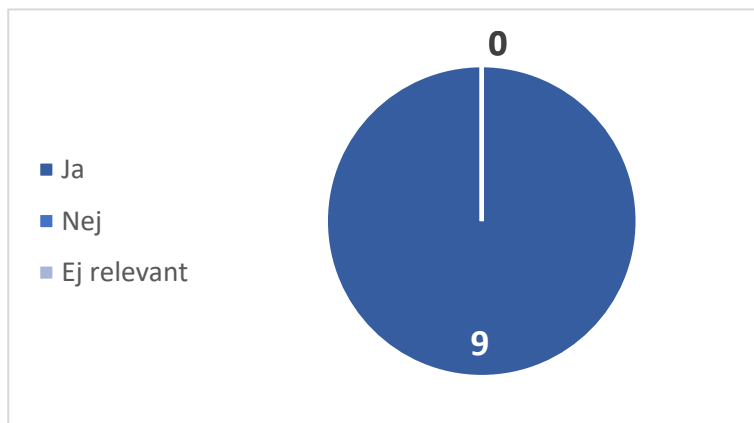
Fråga 12: Anordnaren ser till att tolk ombesörjs, bekostas och anlitas vid behov

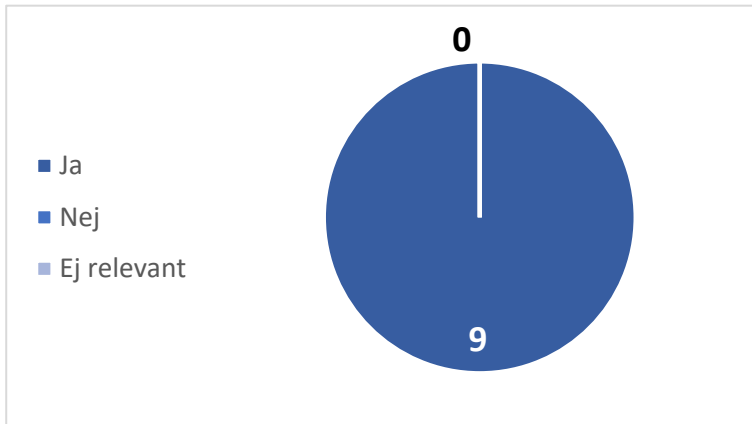
Kommentarer (2)

- Nej:
Nej, vi betalar inte tolk. Det måste kommunen ombesörja
- Ej relevant:
Vi har enbart haft en klient i ett familjehem och hen kunde svenska så det var inte aktuellt att ombesörja tolk. Om vi har andra placeringar som behöver tolk så brukar det överenskommas med socialtjänsten så det är aldrig någon som går utan en tolk om behov finns.

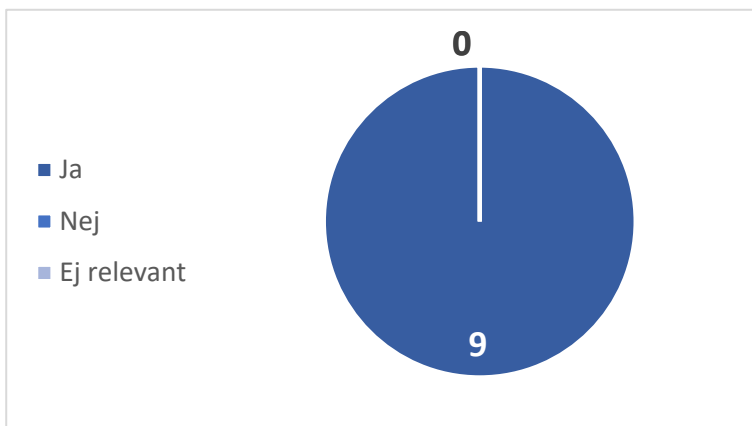
Fråga 13: Personal har kännedom om att de har rätt att till kommunen anmäla missförhållanden i anordnarens verksamhet

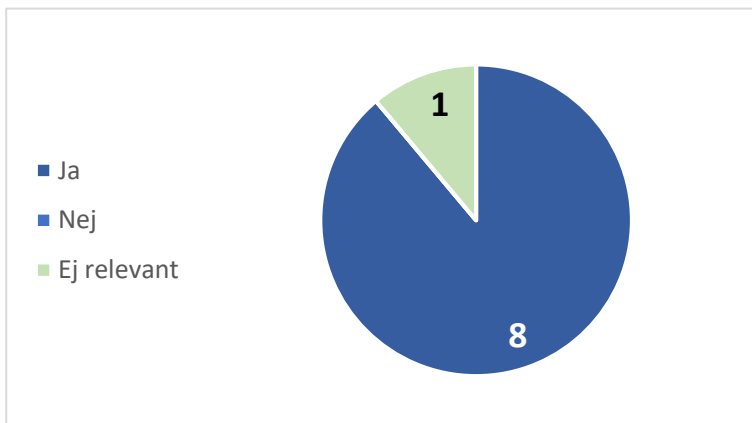
Fråga 14: Anordnaren har rutiner för om barnet/den unge avviker

Fråga 15: Hot och våld: Anordnaren ska tillse att det finns en plan mot hot och våld

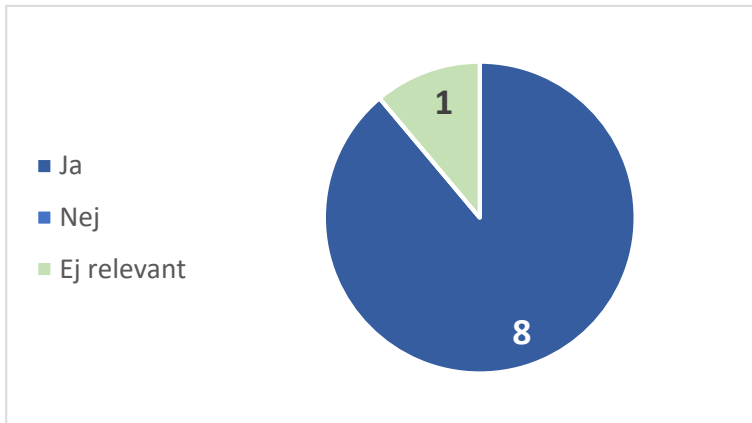
Fråga 16: Anordnaren har en utbildningsplan för brandutbildning samt att regelbunden brandsyn samt brandlarm och brandskydd bekostas

Kommentarer (1)

- Ej relevant: *Vi driver jour och familjehemsverksamhet, alla familjer som samarbetar med oss tar del av vår rutin samt ansvarig konsulent säkerställer att familjer följer upp kravet kring brandsäkerhet.*

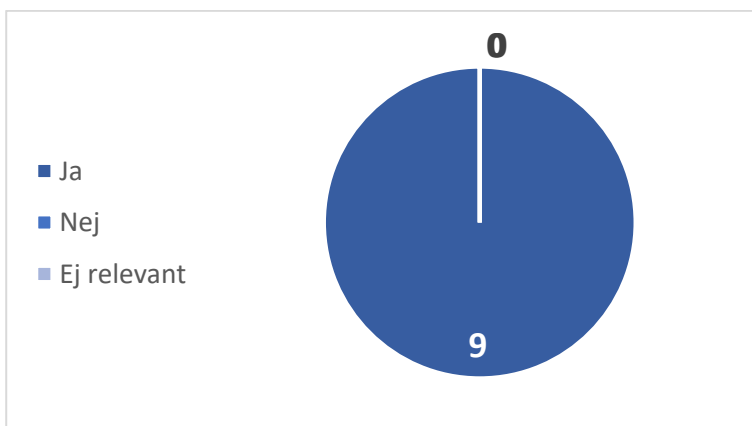
Fråga 17: Anordnaren ser till att ändamålsenliga lokaler finns

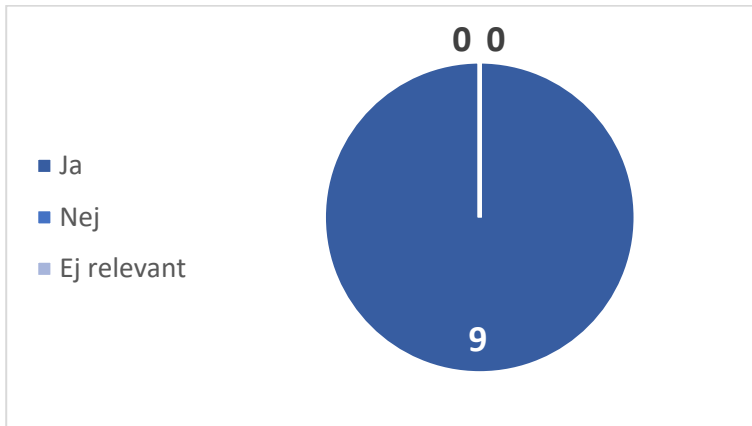
Kommentarer (1)

Ej relevant: *Eftersom vi driver jour- och familjehemsverksamhet och de placerade barnen bor hos familjer har jag besvarat frågan med ej relevant.*

Fråga 18: Anordnaren tillser att den vid utförandet av uppdraget har en miljöpolicy där det framgår hur miljöarbetet planeras, styrs och utvecklas för att minska negativ miljöpåverkan

Fråga 19: Anordnaren dokumenterar och gallrar enligt gällande lagar, förordningar och föreskrifter

Bilaga 2: Enkät riktad till de ensamkommande barnen och ungdomarna

Nöjdhetsenkät Ensamkommande barn och unga Nacka kommun 2023